

### บทที่ 3

#### วิธีดำเนินการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาแบบหาความสัมพันธ์ (correlational descriptive research) เพื่อศึกษาปัจจัยทำนายพฤติกรรมการจัดการตนเองของผู้สูงอายุที่เป็นโรคไตเรื้อรังระยะสุดท้ายที่ได้รับการล้างไตทางช่องท้องอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตัว ภาพสะท้อนทางความคิดต่อการเจ็บป่วย การรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการจัดการตนเอง และการสนับสนุนทางสังคม ต่อพฤติกรรมการจัดการตนเองในผู้สูงอายุที่เป็นโรคไตเรื้อรังระยะสุดท้ายที่ได้รับการล้างไตทางช่องท้องอย่างต่อเนื่อง

#### ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ที่ได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์ว่าเป็นโรคไตเรื้อรังระยะสุดท้าย และได้รับการรักษาโดยการล้างไตทางช่องท้องอย่างต่อเนื่อง ที่มีรายชื่อลงทะเบียนกับแผนกไตเทียมโรงพยาบาลนครพิงค์ โรงพยาบาลพุทธชินราช พิษณุโลก และโรงพยาบาลสวรรค์ประชารักษ์ โดยใช้การคำนวณขนาดตัวอย่างจากสูตร Thorndike (บุญใจ ศรสถิตนรากร, 2550)  $n = 10k + 50$  โดยที่  $n$  คือขนาดตัวอย่าง และ  $k$  คือ ปัจจัยส่วนบุคคล ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตัว ภาพสะท้อนทางความคิดต่อการเจ็บป่วย การรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการจัดการตนเอง การสนับสนุนทางสังคม และพฤติกรรมการจัดการตนเอง ทำให้ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 110 คน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) โดยกำหนดคุณสมบัติดังนี้

1. เป็นผู้สูงอายุโรคไตเรื้อรังระยะสุดท้ายที่ได้รับการล้างไตทางช่องท้องอย่างต่อเนื่อง
2. ได้รับการประเมินสติปัญญา โดยใช้แบบทดสอบสติปัญญา (mental status questionnaire) ของ คาห์น, โกลด์ฟาร์บ, พอลแลค, และ เพค (Kahn, Goldfarb, Pollack, & Peck, 1960) โดยต้องได้คะแนนไม่น้อยกว่า 8 คะแนน จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน
3. สามารถสื่อสารด้วยภาษาไทยได้ดี
4. สามารถปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้ โดยใช้แบบประเมินกิจวัตรประจำวันขั้นพื้นฐาน ดัชนีเคทซ์ (Katz Index of ADL) โดยต้องได้คะแนนไม่น้อยกว่า 4 คะแนน จากคะแนนเต็ม 6 คะแนน

## 5. มีความสนใจ และยินดีให้ความร่วมมือในการวิจัย

### เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

1. แบบบันทึกข้อมูลส่วนบุคคลของผู้สูงอายุที่เป็นโรคไตเรื้อรังระยะสุดท้ายที่ได้รับการล้างไตทางช่องท้องอย่างต่อเนื่อง ประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับ เพศ อายุ เชื้อชาติ ศาสนา สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา กลุ่มบุคคลที่กลุ่มตัวอย่างอาศัยอยู่ด้วย โรคประจำตัวอื่น ๆ ระยะเวลาที่เป็นโรค ระยะเวลาที่ได้รับการรักษา

2. แบบวัดพฤติกรรมการจัดการตนเองของผู้สูงอายุที่เป็นโรคไตเรื้อรังระยะสุดท้ายที่ได้รับการล้างไตทางช่องท้องอย่างต่อเนื่อง ผู้วิจัยดัดแปลงมาจากของ นางลักษณ เมฆากาญจนศักดิ์ (2548) ประกอบด้วยข้อคำถามทั้งสิ้น 32 ข้อ แบ่งเป็น 3 ด้าน คือ ด้านการแพทย์ 27 ข้อ ด้านบทบาทที่ดำรงอยู่ในชีวิตประจำวัน 2 ข้อ ด้านอารมณ์ 3 ข้อ ลักษณะคำตอบของข้อคำถามแต่ละข้อเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ ดังนี้

|                  |         |                                                                                                   |
|------------------|---------|---------------------------------------------------------------------------------------------------|
| ปฏิบัติเป็นประจำ | หมายถึง | ท่านมีพฤติกรรมการจัดการตนเองหรือปฏิบัติในข้อความนั้นเป็นประจำทุกวัน (7 วัน/สัปดาห์)               |
| ปฏิบัติบ่อยครั้ง | หมายถึง | ท่านมีพฤติกรรมการจัดการตนเองหรือปฏิบัติในข้อความนั้นเป็นส่วนใหญ่หรือบ่อยครั้ง (5-6 วัน/สัปดาห์)   |
| ปฏิบัติปานกลาง   | หมายถึง | ท่านมีพฤติกรรมการจัดการตนเองหรือปฏิบัติในข้อความนั้นปานกลาง (3-4 วัน/สัปดาห์)                     |
| ปฏิบัติบางครั้ง  | หมายถึง | ท่านมีพฤติกรรมการจัดการตนเองหรือปฏิบัติในข้อความนั้นเป็นส่วนน้อยหรือนาน ๆ ครั้ง (1-2 วัน/สัปดาห์) |
| ไม่ปฏิบัติเลย    | หมายถึง | ท่านไม่มีพฤติกรรมการจัดการตนเองหรือไม่ปฏิบัติในข้อความนั้นเลย                                     |

การให้คะแนนแบบวัดพฤติกรรมการจัดการตนเองของผู้สูงอายุที่เป็นโรคไตเรื้อรังระยะสุดท้ายที่ได้รับการล้างไตทางช่องท้องอย่างต่อเนื่อง ซึ่งมีข้อความทางบวก 30 ข้อ และข้อความทางลบ 2 ข้อ ได้แก่ ข้อ 6, 10 และได้กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

|                  | ข้อความทางบวก | ข้อความทางลบ |
|------------------|---------------|--------------|
| ปฏิบัติเป็นประจำ | 5             | 1            |
| ปฏิบัติบ่อยครั้ง | 4             | 2            |
| ปฏิบัติปานกลาง   | 3             | 3            |
| ปฏิบัติบางครั้ง  | 2             | 4            |
| ไม่ปฏิบัติเลย    | 1             | 5            |

คะแนนพฤติกรรมการจัดการตนเองของผู้สูงอายุที่เป็นโรคไตเรื้อรังระยะสุดท้ายที่ได้รับการล้างไตทางช่องท้องอย่างต่อเนื่องโดยรวม อยู่ในช่วง 32-160 คะแนน ส่วนคะแนนพฤติกรรมการจัดการตนเองรายด้าน ได้แก่ ด้านการแพทย์ ค่าคะแนนอยู่ในช่วง 27-135 คะแนน ด้านบทบาทที่ดำรงอยู่ในชีวิตประจำวันค่าคะแนนอยู่ในช่วง 2-10 คะแนน และ ด้านอารมณ์ ค่าคะแนนอยู่ในช่วง 3-15 คะแนน

การแปลผลคะแนนพฤติกรรมการจัดการตนเองของผู้สูงอายุที่เป็นโรคไตเรื้อรังระยะสุดท้ายที่ได้รับการล้างไตทางช่องท้องอย่างต่อเนื่อง โดยรวมพิจารณาตามเกณฑ์ที่กำหนด จากการแบ่งคะแนนออกเป็น 3 ระดับได้แก่ ระดับต่ำ ปานกลาง และสูง โดยใช้หลักการทางสถิติในการคำนวณหาอันตรภาคชั้น (ค่าคะแนนสูงสุด – ค่าคะแนนต่ำสุด) / 3 (กานดา พุนลาภทวี, 2539) ดังนี้

คะแนนช่วง 32-74.66 หมายถึง มีพฤติกรรมจัดการตนเองระดับต่ำ  
 คะแนนช่วง 74.67-117.33 หมายถึง มีพฤติกรรมจัดการตนเองระดับปานกลาง  
 คะแนนช่วง 117.34-160 หมายถึง มีพฤติกรรมจัดการตนเองระดับสูง

สำหรับการแปลผลคะแนนพฤติกรรมจัดการตนเองของผู้สูงอายุที่เป็นโรคไตเรื้อรังระยะสุดท้ายที่ได้รับการล้างไตทางช่องท้องอย่างต่อเนื่องรายด้าน มีดังนี้

พฤติกรรมจัดการตนเองด้านการแพทย์

คะแนนช่วง 27-62 หมายถึง มีพฤติกรรมจัดการตนเองระดับต่ำ  
 คะแนนช่วง 63-98 หมายถึง มีพฤติกรรมจัดการตนเองระดับปานกลาง  
 คะแนนช่วง 99-135 หมายถึง มีพฤติกรรมจัดการตนเองระดับสูง

พฤติกรรมจัดการตนเองด้านบทบาทที่ดำรงอยู่ในชีวิตประจำวัน

คะแนนช่วง 2-4.66 หมายถึง มีพฤติกรรมจัดการตนเองระดับต่ำ  
 คะแนนช่วง 4.67-7.33 หมายถึง มีพฤติกรรมจัดการตนเองระดับปานกลาง  
 คะแนนช่วง 7.34-10 หมายถึง มีพฤติกรรมจัดการตนเองระดับสูง

### พฤติกรรมการจัดการตนเองด้านอารมณ์

คะแนนช่วง 3-6 หมายถึง มีพฤติกรรมการจัดการตนเองระดับต่ำ

คะแนนช่วง 7-10 หมายถึง มีพฤติกรรมการจัดการตนเองระดับปานกลาง

คะแนนช่วง 11-15 หมายถึง มีพฤติกรรมการจัดการตนเองระดับสูง

3. แบบวัดความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตัวในผู้สูงอายุที่เป็นโรคไตเรื้อรังระยะสุดท้ายที่ได้รับการล้างไตทางช่องท้องอย่างต่อเนื่อง ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตัว ประกอบด้วยข้อคำถามทั้งสิ้น 24 ข้อ ลักษณะการตอบมีตัวเลือกให้เลือกตอบ 2 ตัวเลือก ถ้าตอบถูกได้ 1 คะแนน ถ้าตอบผิดได้ 0 คะแนน

ใช่ หมายถึง สิ่งที่ท่านคิดว่าถูก

ไม่ใช่ หมายถึง สิ่งที่ท่านคิดว่าไม่ถูกต้อง

การให้คะแนนความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตัวในผู้สูงอายุที่เป็นโรคไตเรื้อรังระยะสุดท้ายที่ได้รับการล้างไตทางช่องท้องอย่างต่อเนื่อง มีข้อความทางบวก 20 ข้อ และข้อความทางลบ 4 ข้อ ได้แก่ ข้อ 3, 4, 5, 19 และได้กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

|        | ข้อความทางบวก | ข้อความทางลบ |
|--------|---------------|--------------|
| ใช่    | 1             | 0            |
| ไม่ใช่ | 0             | 1            |

คะแนนความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตัวของผู้สูงอายุที่เป็นโรคไตเรื้อรังระยะสุดท้ายที่ได้รับการล้างไตทางช่องท้องอย่างต่อเนื่องโดยรวมอยู่ในช่วง 0-24 คะแนน ส่วนค่าคะแนนความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตัวรายด้าน ได้แก่ ด้านการแพทย์ ค่าคะแนนอยู่ในช่วง 0-19 คะแนน ด้านบทบาทที่ดำรงอยู่ในชีวิตประจำวัน ค่าคะแนนอยู่ในช่วง 0-2 คะแนน และด้านอารมณ์ ค่าคะแนนอยู่ในช่วง 0-3 คะแนน

การแปลผลความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตัวของผู้สูงอายุที่เป็นโรคไตเรื้อรังระยะสุดท้ายที่ได้รับการล้างไตทางช่องท้องอย่างต่อเนื่องโดยรวมพิจารณาตามเกณฑ์ที่กำหนด จากการแบ่งคะแนนออกเป็น 3 ระดับได้แก่ ระดับต่ำ ปานกลาง และสูง โดยใช้หลักการทางสถิติในการคำนวณหาอันตรภาคชั้น (ค่าคะแนนสูงสุด – ค่าคะแนนต่ำสุด) / 3 (กานดา พูนลาภทวี, 2539) ดังนี้

คะแนนช่วง 0-8 หมายถึง มีความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตัวระดับต่ำ

คะแนนช่วง 9-15 หมายถึง มีความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตัวระดับปานกลาง

คะแนนช่วง 16-24 หมายถึง มีความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตัวระดับสูง

สำหรับการแปลผลคะแนนความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตัวของผู้สูงอายุที่เป็นโรคไตเรื้อรังระยะสุดท้ายที่ได้รับการล้างไตทางช่องท้องอย่างต่อเนื่องรายด้าน มีดังนี้

ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตัวด้านการแพทย์

คะแนนช่วง 0-6.32 หมายถึง มีความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตัวระดับต่ำ

คะแนนช่วง 6.33-12.66 หมายถึง มีความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตัวระดับปานกลาง

คะแนนช่วง 12.67-19 หมายถึง มีความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตัวระดับสูง

ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตัวด้านบทบาทที่ดำรงอยู่ในชีวิตประจำวัน

คะแนนช่วง 0-0.66 หมายถึง มีความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตัวระดับต่ำ

คะแนนช่วง 0.67-1.33 หมายถึง มีความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตัวระดับปานกลาง

คะแนนช่วง 1.34-2 หมายถึง มีความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตัวระดับสูง

ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตัวด้านอารมณ์

คะแนนช่วง 0-0.99 หมายถึง มีความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตัวระดับต่ำ

คะแนนช่วง 1-1.99 หมายถึง มีความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตัวระดับปานกลาง

คะแนนช่วง 2-3 หมายถึง มีความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตัวระดับสูง

4. แบบวัดภาพสะท้อนทางความคิดต่อการเจ็บป่วยด้วยโรคไตเรื้อรังระยะสุดท้ายที่ได้รับการล้างไตทางช่องท้องอย่างต่อเนื่อง ผู้วิจัยได้ปรับภาษาในข้อคำถามของ นงลักษณ์ เมธากัญจนศักดิ์ (2548) ให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง โดยไม่ปรับเปลี่ยนโครงสร้างของข้อคำถาม ประกอบด้วยข้อคำถามทั้งหมด จำนวน 76 ข้อ แบ่งเป็น 5 ด้าน คือ สาเหตุของการเจ็บป่วย 19 ข้อ อาการต่าง ๆ ที่เกิดจากการเจ็บป่วย 16 ข้อ การรักษาและการควบคุม 14 ข้อ ระยะเวลาของการเจ็บป่วย 7 ข้อ ผลที่ตามมาจากการเจ็บป่วย 20 ข้อ ลักษณะคำตอบของข้อคำถามแต่ละข้อเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ คือ

เห็นด้วยอย่างยิ่ง หมายถึง ท่านมีความคิดเห็นหรือความรู้สึกตรงกับข้อความ  
นั้นมากที่สุด

เห็นด้วย หมายถึง ท่านมีความคิดเห็นหรือความรู้สึกตรงกับข้อความ  
นั้นเป็นส่วนมาก

เฉยเฉย หมายถึง ท่านมีความคิดเห็นหรือความรู้สึกตรงกับข้อความ  
นั้นปานกลาง

ไม่เห็นด้วย หมายถึง ท่านมีความคิดเห็นหรือความรู้สึกตรงกับข้อความ  
นั้นน้อย

ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง หมายถึง ท่านมีความคิดเห็นหรือความรู้สึกตรงกับข้อความ  
นั้นน้อยที่สุด

การให้คะแนนคือ ถ้าตอบ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ได้ 5 คะแนน เห็นด้วย ได้ 4 คะแนน  
เฉยๆ ได้ 3 คะแนน ไม่เห็นด้วย ได้ 2 คะแนน ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ได้ 1 คะแนน สำหรับอาการต่าง ๆ  
ที่เกิดจากการเจ็บป่วย ลักษณะการตอบมีตัวเลือกให้เลือกตอบ 2 ตัวเลือกคือใช่ และไม่ใช่ ถ้าตอบใช่  
ให้ระบุว่าอาการนั้นๆ รบกวน หรือมีผลต่อชีวิตท่านมากน้อยเพียงใด ลักษณะคำตอบของข้อคำถาม  
แต่ละข้อเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ คือ

รุนแรงมากที่สุด หมายถึง ท่านมีความคิดเห็นหรือความรู้สึกตรงกับข้อความ  
นั้นมากที่สุด

รุนแรงมาก หมายถึง ท่านมีความคิดเห็นหรือความรู้สึกตรงกับข้อความ  
นั้นเป็นส่วนมาก

รุนแรงปานกลาง หมายถึง ท่านมีความคิดเห็นหรือความรู้สึกตรงกับข้อความ  
นั้นปานกลาง

ไม่รุนแรง หมายถึง ท่านมีความคิดเห็นหรือความรู้สึกตรงกับข้อความ  
นั้นน้อย

ไม่รุนแรงเลย หมายถึง ท่านมีความคิดเห็นหรือความรู้สึกตรงกับข้อความ  
นั้นน้อยที่สุด

การให้คะแนน คือ ถ้าตอบ รุนแรงมากที่สุดได้ 5 คะแนน รุนแรงมากได้ 4 คะแนน  
รุนแรงปานกลางได้ 3 คะแนน ไม่รุนแรง ได้ 2 คะแนน ไม่รุนแรงเลย ได้ 1 คะแนน

คะแนนภาพสะท้อนทางความคิดต่อการเจ็บป่วยรายด้าน ได้แก่ สาเหตุของการ  
เจ็บป่วย ค่าคะแนน อยู่ในช่วง 19-95 คะแนน อาการต่าง ๆ ที่เกิดจากการเจ็บป่วย ค่าคะแนน อยู่ในช่วง  
16-80 คะแนน การรักษาและการควบคุม ค่าคะแนนอยู่ในช่วง 14-70 คะแนน ระยะเวลาของการ  
เจ็บป่วย ค่าคะแนนอยู่ในช่วง 7-35 คะแนน และผลที่ตามมาจากการเจ็บป่วย ค่าคะแนนอยู่ในช่วง  
20-100 คะแนน

การแปลผลภาพสะท้อนทางความคิดต่อการเจ็บป่วยด้วยโรคไตเรื้อรังระยะสุดท้าย  
ที่ได้รับการล้างไตทางช่องท้องอย่างต่อเนื่องโดยรวมพิจารณาตามเกณฑ์ที่กำหนด จากการแบ่ง  
คะแนนออกเป็น 3 ระดับได้แก่ ระดับต่ำ ปานกลาง และสูง โดยใช้หลักการทางสถิติในการ  
คำนวณหาอันตรภาคชั้น (ค่าคะแนนสูงสุด – ค่าคะแนนต่ำสุด) / 3 (กานดา พุนลาภทวี, 2539) ดังนี้

ภาพสะท้อนทางความคิดต่อการเจ็บป่วยสาเหตุของการเจ็บป่วย

คะแนนช่วง 19-44.32 หมายถึง มีภาพสะท้อนทางความคิดต่อการเจ็บป่วย  
ระดับต่ำ

คะแนนช่วง 44.33-69.66 หมายถึง มีภาพสะท้อนทางความคิดต่อการเจ็บป่วย  
ระดับปานกลาง

คะแนนช่วง 69.67-95 หมายถึง มีภาพสะท้อนทางความคิดต่อการเจ็บป่วย  
ระดับสูง

ภาพสะท้อนทางความคิดต่อการเจ็บป่วยอาการต่าง ๆ ที่เกิดจากการเจ็บป่วย

คะแนนช่วง 16-37.29 หมายถึง มีภาพสะท้อนทางความคิดต่อการเจ็บป่วย  
ระดับต่ำ

คะแนนช่วง 37.30-58.69 หมายถึง มีภาพสะท้อนทางความคิดต่อการเจ็บป่วย  
ระดับปานกลาง

คะแนนช่วง 58.70-80 หมายถึง มีภาพสะท้อนทางความคิดต่อการเจ็บป่วย  
ระดับสูง

ภาพสะท้อนทางความคิดต่อการเจ็บป่วยการรักษาและการควบคุม

คะแนนช่วง 14-32.69 หมายถึง มีภาพสะท้อนทางความคิดต่อการเจ็บป่วย  
ระดับต่ำ

คะแนนช่วง 32.70-51.39 หมายถึง มีภาพสะท้อนทางความคิดต่อการเจ็บป่วย  
ระดับปานกลาง

คะแนนช่วง 51.40-70 หมายถึง มีภาพสะท้อนทางความคิดต่อการเจ็บป่วย  
ระดับสูง

ภาพสะท้อนทางความคิดต่อการเจ็บป่วยระยะเวลาของการเจ็บป่วย

คะแนนช่วง 7-16.29 หมายถึง มีภาพสะท้อนทางความคิดต่อการเจ็บป่วย  
ระดับต่ำ

คะแนนช่วง 16.30-25.69 หมายถึง มีภาพสะท้อนทางความคิดต่อการเจ็บป่วย  
ระดับปานกลาง

คะแนนช่วง 25.70-35 หมายถึง มีภาพสะท้อนทางความคิดต่อการเจ็บป่วย  
ระดับสูง

ภาพสะท้อนทางความคิดต่อการเจ็บป่วยผลที่ตามมาจากการเจ็บป่วย

คะแนนช่วง 20-46.69 หมายถึง มีภาพสะท้อนทางความคิดต่อการเจ็บป่วย  
ระดับต่ำ

คะแนนช่วง 46.70-73.39 หมายถึง มีภาพสะท้อนทางความคิดต่อการเจ็บป่วย  
ระดับปานกลาง

คะแนนช่วง 73.40-100 หมายถึง มีภาพสะท้อนทางความคิดต่อการเจ็บป่วย  
ระดับสูง

5. แบบวัดการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการจัดการตนเองของผู้สูงอายุที่เป็นโรคไตเรื้อรังระยะสุดท้ายที่ได้รับการล้างไตทางช่องท้องอย่างต่อเนื่อง เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการจัดการตนเอง ผู้วิจัยได้ปรับภาษาในข้อคำถามของ นางลักษณ์ เมธากาญจนศักดิ์ (2548) ให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง โดยไม่ปรับเปลี่ยนโครงสร้างของข้อคำถาม ประกอบด้วยข้อคำถามทั้งหมด 20 ข้อ เป็นทางบวกทั้งหมด ลักษณะการตอบเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 11 ระดับโดยประเมินการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการจัดการตนเองเป็นคะแนน 0-10 คะแนน

คะแนนการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการจัดการตนเองของผู้สูงอายุที่เป็นโรคไตเรื้อรังระยะสุดท้ายที่ได้รับการล้างไตทางช่องท้องอย่างต่อเนื่อง โดยรวมอยู่ในช่วง 0-200 คะแนน การแปลความหมายของคะแนนพิจารณาตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยแบ่งคะแนนออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับสูง ปานกลาง และต่ำ โดยใช้หลักการทางสถิติในการคำนวณหาอันตรภาคชั้น (ค่าคะแนนสูงสุด – ค่าคะแนนต่ำสุด) / 3 (กานดา พุนลาภทวี, 2539) ดังนี้

คะแนนช่วง 0-66.66 หมายถึง มีการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการจัดการ  
ตนเองระดับต่ำ

คะแนนช่วง 66.67-133.33 หมายถึง มีการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการจัดการ  
ตนเองระดับปานกลาง

คะแนนช่วง 133.34-200 หมายถึง มีการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการจัดการ  
ตนเองระดับสูง

มีดังนี้ สำหรับการแปลผลคะแนนการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการจัดการตนเองรายด้าน

การรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการจัดการตนเองด้านการรับประทานอาหาร และด้านการดื่มน้ำ

คะแนนช่วง 0-16.66 หมายถึง มีการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการจัดการตนเองระดับต่ำ

คะแนนช่วง 16.67-33.33 หมายถึง มีการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการจัดการตนเองระดับปานกลาง

คะแนนช่วง 33.34-50 หมายถึง มีการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการจัดการตนเองระดับสูง

การรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการจัดการตนเองด้านการรับประทานอาหาร

คะแนนช่วง 0-12 หมายถึง มีการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการจัดการตนเองระดับต่ำ

คะแนนช่วง 13-26 หมายถึง มีการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการจัดการตนเองระดับปานกลาง

คะแนนช่วง 27-40 หมายถึง มีการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการจัดการตนเองระดับสูง

การรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการจัดการตนเองด้านการปฏิบัติตัวในการล้างไตทางช่องท้องอย่างต่อเนื่อง

คะแนนช่วง 0-19 หมายถึง มีการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการจัดการตนเองระดับต่ำ

คะแนนช่วง 20-39 หมายถึง มีการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการจัดการตนเองระดับปานกลาง

คะแนนช่วง 40-60 หมายถึง มีการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการจัดการตนเองระดับสูง

6. แบบวัดการสนับสนุนทางสังคมของผู้สูงอายุที่เป็นโรคไตเรื้อรังระยะสุดท้ายที่ได้รับการล้างไตทางช่องท้องอย่างต่อเนื่องที่ผู้วิจัยได้ปรับภาษาในข้อคำถามของ ศุภรา โถตันคำ (2551) ให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง โดยไม่ปรับเปลี่ยนโครงสร้างของข้อคำถาม ประกอบด้วยข้อคำถามทั้งหมด 12 ข้อ เป็นทางบวกทั้งหมด ลักษณะการตอบเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 4 ระดับ ดังนี้

|                      |         |                                                                                        |
|----------------------|---------|----------------------------------------------------------------------------------------|
| เห็นด้วยมากอย่างยิ่ง | หมายถึง | ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกของท่านหรือเป็นความจริงที่เกิดขึ้นมากที่สุด                 |
| เห็นด้วยมาก          | หมายถึง | ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกของท่านหรือเป็นความจริงที่เกิดขึ้นเป็นส่วนใหญ่แต่ไม่ทั้งหมด |
| เห็นด้วยเล็กน้อย     | หมายถึง | ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกของท่านหรือเป็นความจริงที่เกิดขึ้นเพียงเล็กน้อย             |
| ไม่เห็นด้วย          | หมายถึง | ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกของท่านหรือไม่ได้เกิดขึ้นเลย                                |

เกณฑ์การให้คะแนนคือ ถ้าตอบเห็นด้วยมากอย่างยิ่งให้คะแนนเท่ากับ 4 เห็นด้วยมาก ให้คะแนนเท่ากับ 3 เห็นด้วยเล็กน้อย ให้คะแนนเท่ากับ 2 ไม่เห็นด้วย ให้คะแนนเท่ากับ 1

การแปลการสนับสนุนทางสังคมของผู้สูงอายุที่เป็นโรคไตเรื้อรังระยะสุดท้ายที่ได้รับการล้างไตทางช่องท้องอย่างต่อเนื่อง พิจารณาตามเกณฑ์ที่กำหนด จากการแบ่งคะแนนออกเป็น 3 ระดับได้แก่ ระดับต่ำ ปานกลาง และสูง โดยใช้หลักการทางสถิติในการคำนวณหาอันตรภาคชั้น (ค่าคะแนนสูงสุด – ค่าคะแนนต่ำสุด) / 3 (กานดา พุนลาภทวี, 2539) ดังนี้

|           |       |         |                                   |
|-----------|-------|---------|-----------------------------------|
| คะแนนช่วง | 12-23 | หมายถึง | มีการสนับสนุนทางสังคมระดับต่ำ     |
| คะแนนช่วง | 24-35 | หมายถึง | มีการสนับสนุนทางสังคมระดับปานกลาง |
| คะแนนช่วง | 36-48 | หมายถึง | มีการสนับสนุนทางสังคมระดับสูง     |

### การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

#### 1. การตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (content validity)

ผู้วิจัยนำแบบวัดพฤติกรรมกรรมการจัดการตนเองของผู้สูงอายุที่เป็นโรคไตเรื้อรังระยะสุดท้ายที่ได้รับการล้างไตทางช่องท้องอย่างต่อเนื่อง แบบวัดความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตัวของผู้สูงอายุที่เป็นโรคไตเรื้อรังระยะสุดท้ายที่ได้รับการล้างไตทางช่องท้องอย่างต่อเนื่อง และแบบวัดการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการจัดการตนเองของผู้สูงอายุที่เป็นโรคไตเรื้อรังระยะสุดท้ายที่ได้รับ

การล้างไตทางช่องท้องอย่างต่อเนื่อง ให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ได้แก่ อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญด้านการพยาบาลผู้สูงอายุ 2 ท่าน อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญด้านพฤติกรรมกรรมการจัดการตนเอง 2 ท่าน พยาบาลผู้เชี่ยวชาญโรคไตเรื้อรัง 1 ท่าน (ภาคผนวก จ) พิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา ความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ และความครอบคลุมของเนื้อหา จากนั้นผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์ และคำนวณหาค่าความตรงกันของผู้ทรงคุณวุฒิ (interrater agreement) และนำข้อคิดเห็นมาคำนวณหาค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหาของแบบวัดทั้งหมด (scale content validity index: SCVI) พบว่าแบบวัดพฤติกรรมกรรมการจัดการตนเองของผู้สูงอายุที่เป็นโรคไตเรื้อรังระยะสุดท้ายที่ได้รับการล้างไตทางช่องท้องอย่างต่อเนื่อง มีค่าความตรงกันของผู้ทรงคุณวุฒิ และค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหา เท่ากันคือ .90 ส่วนแบบวัดความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตัวของผู้สูงอายุที่เป็นโรคไตเรื้อรังระยะสุดท้ายที่ได้รับการล้างไตทางช่องท้องอย่างต่อเนื่อง มีค่าความตรงกันของผู้ทรงคุณวุฒิ และค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหา เท่ากันคือ .79 และแบบวัดการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการจัดการตนเองของผู้สูงอายุที่เป็นโรคไตเรื้อรังระยะสุดท้ายที่ได้รับการล้างไตทางช่องท้องอย่างต่อเนื่อง มีค่าความตรงกันของผู้ทรงคุณวุฒิ และค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหา เท่ากันคือ .94 จากนั้นนำข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในส่วนของภาษาในข้อคำถามมาแก้ไขปรับปรุงแบบวัดต่าง ๆ ดังกล่าวตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ ให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง โดยไม่ปรับเปลี่ยนโครงสร้างของข้อคำถาม

## 2. การตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (reliability)

ผู้วิจัยนำเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลไปทดสอบความเชื่อมั่น กับผู้สูงอายุที่เป็นโรคไตเรื้อรังระยะสุดท้ายที่ได้รับการล้างไตทางช่องท้องอย่างต่อเนื่อง ที่มีคุณสมบัติเดียวกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 ราย โดยแบบวัดพฤติกรรมกรรมการจัดการตนเองของผู้สูงอายุที่เป็นโรคไตเรื้อรังระยะสุดท้ายที่ได้รับการล้างไตทางช่องท้องอย่างต่อเนื่อง และแบบวัดภาพสะท้อนทางความคิดต่อการเจ็บป่วยของผู้สูงอายุที่เป็นโรคไตเรื้อรังระยะสุดท้ายที่ได้รับการล้างไตทางช่องท้องอย่างต่อเนื่อง ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นเท่ากับ .87 แบบวัดการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการจัดการตนเองของผู้สูงอายุที่เป็นโรคไตเรื้อรังระยะสุดท้ายที่ได้รับการล้างไตทางช่องท้องอย่างต่อเนื่อง ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นเท่ากับ .90 และแบบวัดการสนับสนุนทางสังคมของผู้สูงอายุที่เป็นโรคไตเรื้อรังระยะสุดท้ายที่ได้รับการล้างไตทางช่องท้องอย่างต่อเนื่อง ทดสอบโดยวิธีเดียวกัน ได้มีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นเท่ากับ .98 และเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ได้แก่ แบบวัดความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตัวของผู้สูงอายุที่เป็นโรคไตเรื้อรังระยะสุดท้ายที่ได้รับการล้างไตทางช่องท้องอย่างต่อเนื่อง ได้คำนวณหาความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรคูเดอร์ริชาร์ดสัน 21 (Kuder Richardson 21) ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นเท่ากับ .82

### การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยดำเนินการพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่างโดยการนำเสนอโครงร่างวิทยานิพนธ์เสนอต่อ คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เมื่อได้รับอนุญาต ให้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้นำหนังสือพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่างเสนอต่อคณะกรรมการ จริยธรรมการวิจัย โรงพยาบาลนครพิงค์ คณะกรรมการจริยธรรมเกี่ยวกับการวิจัยในมนุษย์ โรงพยาบาล พุทธชินราช พิษณุโลก และคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน โรงพยาบาลสวรรค์ประชารักษ์ เมื่อได้รับการอนุมัติแล้ว ผู้วิจัยจัดทำเอกสารชี้แจงวัตถุประสงค์ วิธีการดำเนินการวิจัย ประโยชน์ ของการทำวิจัย วิธีการรวบรวมข้อมูล และสิทธิในการตอบรับหรือปฏิเสธการเข้าร่วมในการทำวิจัย ซึ่งจะไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อกลุ่มตัวอย่าง โดยให้กลุ่มตัวอย่างเช่นยินยอมเข้าร่วมการทำวิจัยพร้อม ทั้งมอบหนังสือเช่นยินยอมให้กลุ่มตัวอย่างพร้อมทั้งชี้แจงเกี่ยวกับการยกเลิกหรือถอนตัวจากการ ร่วมทำวิจัยและไม่ให้ผู้เกี่ยวข้องเข้าถึงข้อมูล วิธีการเก็บรักษาความลับโดยการนำเสนอข้อมูลจะทำ เป็นภาพรวมเพื่อประโยชน์ทางการศึกษาเท่านั้น

### การรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองหลังได้รับการอนุมัติจาก คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย โดยวิธีการเก็บข้อมูลในครั้งนี้เป็นการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยถามตามแบบวัดที่ใช้ โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือแนะนำตัวจาก คณบดีคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ถึงผู้อำนวยการโรงพยาบาลนครพิงค์ โรงพยาบาลพุทธชินราช พิษณุโลก และโรงพยาบาลสวรรค์ ประชารักษ์ เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย และขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลตาม ขั้นตอน
2. เมื่อได้รับหนังสืออนุมัติให้เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้อำนวยการ โรงพยาบาลนครพิงค์ โรงพยาบาลพุทธชินราช พิษณุโลก และโรงพยาบาลสวรรค์ประชารักษ์ แล้ว ผู้วิจัยเข้าพบหัวหน้า กลุ่มการพยาบาล หัวหน้าพยาบาลแผนกไตเทียม และพยาบาลไตเทียมเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการ วิจัยและขอความร่วมมือในการทำวิจัย
3. ผู้วิจัยสำรวจรายชื่อผู้สูงอายุที่เป็นโรคไตเรื้อรังที่ได้รับการล้างไตทางช่องท้องอย่าง ต่อเนื่อง ที่ลงทะเบียนไว้ที่แผนกไตเทียม แล้วคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างตามคุณสมบัติที่กำหนด โดยเก็บ

ข้อมูลที่โรงพยาบาลนครพิงค์ วันพุธ โรงพยาบาลพุทธชินราช พิษณุโลก วันอังคาร และวันพฤหัสบดี ส่วนโรงพยาบาลสวรรค์ประชารักษ์ เก็บข้อมูลวันพุธ

4. ผู้วิจัยแนะนำตัวเอง อธิบายวัตถุประสงค์ของการวิจัย ประโยชน์ของการทำวิจัย วิธีการรวบรวมข้อมูล และขอความร่วมมือในการทำวิจัยจากกลุ่มตัวอย่าง พร้อมทั้งอธิบายเกี่ยวกับการพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

5. ผู้วิจัยดำเนินการรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างด้วยตัวเอง และใช้แบบวัดที่กำหนดเก็บข้อมูล ขณะที่กลุ่มตัวอย่างได้รับการประเมินสัญญาณชีพจากพยาบาลแล้ว และนั่งรอการตรวจจากแพทย์ บริเวณหน้าคลินิกโรคไต โดยวิธีการอ่านคำถาม แล้วให้ตอบ โดยไม่มีการอธิบายเพิ่มเติม และผู้วิจัยเป็นผู้บันทึกคำตอบของกลุ่มตัวอย่างลงในช่องคำตอบ โดยใช้เวลาสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างประมาณคนละ 40 นาที

6. เมื่อกลุ่มตัวอย่างสิ้นสุดการตอบแบบวัด ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบวัด และนำไปวิเคราะห์ตามวิธีการทางสถิติต่อไป

### การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลโดยการแจกแจงความถี่ จำนวนค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของเพศ อายุ เชื้อชาติ ศาสนา สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา กลุ่มบุคคลที่กลุ่มตัวอย่างอาศัยอยู่ด้วย โรคประจำตัวอื่น ๆ ระยะเวลาที่เป็นโรค ระยะเวลาที่ได้รับการรักษา ความพอเพียงของค่าใช้จ่ายในการรักษา

2. วิเคราะห์คะแนนพฤติกรรมการจัดการตนเองของผู้สูงอายุที่เป็นโรคไตเรื้อรังระยะสุดท้ายที่ได้รับการล้างไตทางช่องท้องอย่างต่อเนื่อง โดยหาค่าความถี่ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. วิเคราะห์คะแนนของความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตัว ภาพสะท้อนทางความคิดต่อการเจ็บป่วย การรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการจัดการตนเอง และการสนับสนุนทางสังคมของผู้สูงอายุที่เป็นโรคไตเรื้อรังระยะสุดท้ายที่ได้รับการล้างไตทางช่องท้องอย่างต่อเนื่อง โดยหาค่าความถี่ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและพฤติกรรมการจัดการตนเองในผู้สูงอายุที่เป็นโรคไตเรื้อรังระยะสุดท้ายที่ได้รับการล้างไตทางช่องท้องอย่างต่อเนื่อง โดยได้ทดสอบการกระจายตัวของข้อมูลโดยใช้สถิติ Kolmogorov-Smirnov Test พบว่าไม่เป็นโค้งปกติ

(ภาคผนวก ) จึงใช้สถิติวิเคราะห์ความสัมพันธ์สหสัมพันธ์แบบสเปียร์แมน (Spearman rank correlation) ส่วนความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตัว ภาพสะท้อนทางความคิดต่อการเจ็บป่วย การรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการจัดการตนเองและการสนับสนุนทางสังคม กับพฤติกรรมการจัดการตนเองของกลุ่มตัวอย่าง พบว่าการกระจายตัวของข้อมูลเป็นโค้งปกติ (ภาคผนวก ข) จึงใช้สถิติวิเคราะห์ความสัมพันธ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation)

5. วิเคราะห์อำนาจทำนายพฤติกรรมการจัดการตนเองของปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุ ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตัว การรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการจัดการตนเอง และการสนับสนุนทางสังคมของผู้สูงอายที่เป็นโรคไตเรื้อรังระยะสุดท้ายที่ได้รับการล้างไตทางช่องท้องอย่างต่อเนื่อง ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบปกติ (all enter) ซึ่งผู้วิจัยได้ทดสอบข้อตกลงเบื้องต้นของสถิติ ได้แก่ การตรวจสอบค่าความคลาดเคลื่อนแล้วพบว่าการแจกแจงแบบปกติ (normality) ค่าความแปรปรวนของความคลาดเคลื่อนมีลักษณะคงที่ (homoscedasticity) ตัวแปรอิสระและตัวแปรตามมีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรง (linearity) และตัวแปรอิสระไม่มีความสัมพันธ์กันเอง (Multicollinearity) (ภาคผนวก ข) ดังนั้นจึงสามารถใช้สถิติดังกล่าวได้